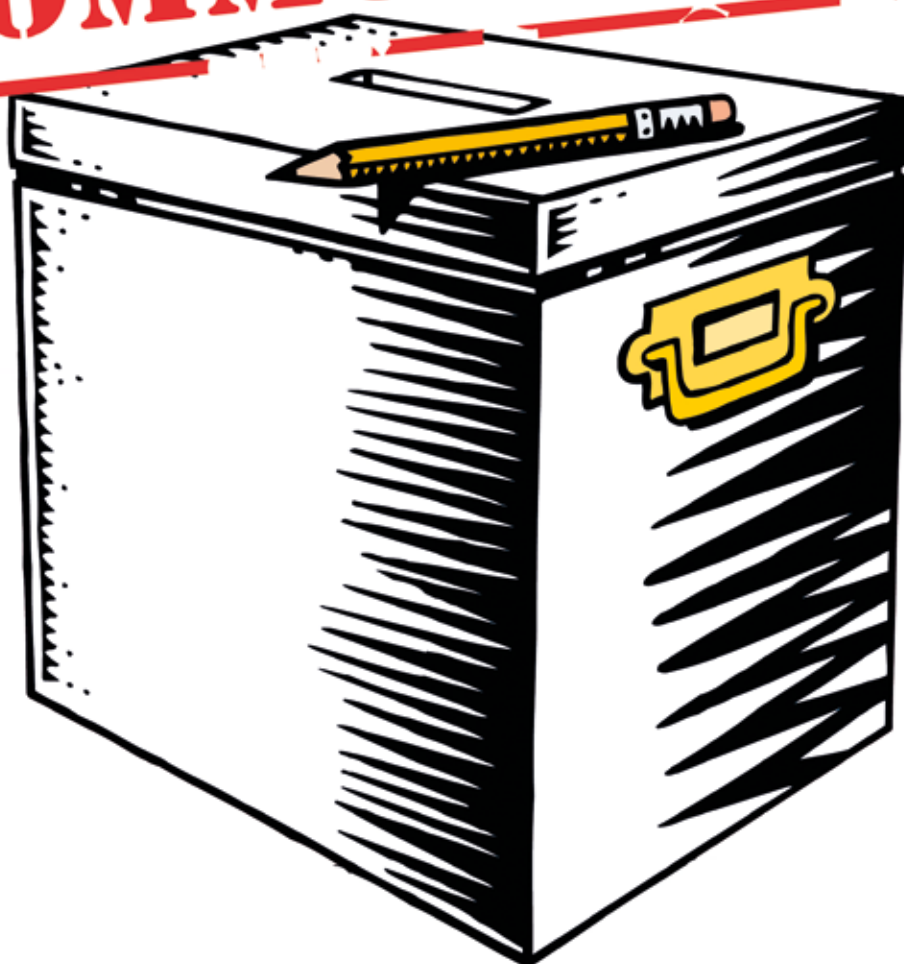

Finlands Synskadade

FÖRBUNDET FINLANDS SVENSKA SYNSKADADES MEDLEMSTIDNING

9/12

KOMMUNALVAL!

4 Gallup för
valkandidaterna

12 Synskadade barn
diskuterades

22 Lyckat ungdomsveckoslut
i Österbotten

Innehåll

Nr 9 oktober 2012

LEDAREN

3 Teknologin behövs

ARTIKLAR

- 4 Valextra: Gallup med synskadade frågor
- 8 Valdebatt i Helsingfors
- 10 Finländska framgångar i Paralympics
- 12 Paneldiskussion om unga synskadade
- 14 VSS firade 40 år som förening
- 18 Ålands Synskadade - en pigg 40-åring
- 20 Teaterresa - från Österbotten till Helsingfors
- 22 Ungdomsveckoslut på Söderudden

KÅSERIET

- 23 Kaffe med förhinder
- 24 Insändare/Annons

AKTUELLT

25 Aktuellt

AKTUELLT I DISTRIKTEN

- 28 Aktuellt i distrikten
- 32 Annons: Personlig assistans-seminarium

8

10

14

Finlands Synskadade

Finlands Synskadade är organisations-tidning för Förbundet Finlands Svenska Synskadade. Tidningen utkommer med 10 nummer/år i svartskrift, punktskrift, på CD och som elektronisk version, se www.fss.fi/aktuellt/fs. Kan också fås som e-postbilaga. Årgång 101. Nummer 10/2012 utkommer 5.12, deadline 15.11.

Utgivare: Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Parisgränden 2 A 1, 00560 Helsingfors. Tfn 09-6962 300

Chefredaktör: Robin Sjöstrand
Tfn 09-6962 3017

e-post: robin.sjostrand@fss.fi
Meddelanden och annonser mottas av chefredaktören.

Prenumerationer och adressändringar:
FSS kansli, tfn 09-6962 300
e-post: kansliet@fss.fi

Pärmbild: Illustration: Animerad låda för valöster och texten "Kommunalval" i röda bokstäver.
Redigering: Robin Sjöstrand

ISSN 0789-5739
Arkmedia, Vasa 2012

Teknologin behövs

Enligt Svenska Akademiens ordlista innebär ordet kommunikation; en förbindelse; samfärdsel, kontakt mellan människor; överföring av information. Det allsmäktiga Wikipedia (ett uppslagsverk på internet) beskriver kommunikation som en process för att överföra information till en annan person; ett utbyte av tankar, åsikter eller information via tal, skrift eller tecken. Brist på kommunikation däremot rankas ofta som en av huvudorsaken till att organisationer, företag och förhållanden går i kras. Som ni märker har jag som tillförordnad kommunikationschef för Finlands Svenska Synskadade mycket som vilar på mina axlar.

Att vara synskadad är framom allt annat ett informationshandikapp. Enligt forskningen får seende mellan 60 och 70 % av informationen från icke-verbal kommunikation. Vilket säger en hel del om utmaningarna vi står inför på FSS. Vi har trots allt kommit en mycket lång väg framåt för att inom kommunikationen underlätta vardagen för synskadade. Detta tack vare teknologiska framsteg.

Gällande kommunikationen togs de största framstegen under 60–70-talen tack vare C-kassetten. Personer med läshandikapp kunde äntligen självständigt ta del av dagstidningar och böcker. Sedan stampade teknologin på stället en lång stund. Följande stora genombrott kom först i och med att bredband blev allmänt i vårt land i början av 2000-talet. Det som tidigare varit enbart en utopi – att synskadade fick samma färska nyheter samtidigt som seende fick dagstidningen i postlådan – var plötsligt verklighet.

Fortfarande finns det stora kliv att ta när det handlar om kommunikation och taltidningar. Inom kort kommer Vasabladet att börja utges med talsyntesen Samuel. Detta betyder att prenumeranterna kommer att få en bättre och tjockare version av tidningen, allt tack vare teknologiska framsteg. Bli erfareheterna goda från detta spännande projekt kan vi förmoda att resten av de finlandssvenska dagstidningarna följer efter. Det som jag personligen gillar mest med utvecklingen är att saker kan göras både billigare och bättre. Hoppeligen kan dessutom resultaten av jobbet spridas till också andra handikappade i samhället. Till exempel strokepatienter och rörelsehindrade skulle förmodligen gärna ta del av vårt taltidningssystem. Tyvärr återstår dock en hel del byråkrati innan vi kommer dit.

Den teknologiska utvecklingen som skett under de senaste tio åren är ofattbar och det har nästan skett ett paradigmskifte inom kommunikationen.

Det är viktigt att FSS är med i de nya trenderna inom utvecklingen. För att lite klichéaktigt citera hockeylegenden Wayne Gretzky, så ska FSS skrinna dit pucken är på väg, inte dit den är. Vi måste våga ta risker och satsa på ny teknik som gör livet lättare för synskadade.

JOHAN PYY,
KOMMUNIKATIONSCHEF
johan.pyy@fss.fi

TEXT: ROBIN SJÖSTRAND FOTO: PRIVATA

Valextra: Gallup med frågor om synskadade

Inför kommunvalet vill FSS hjälpa till lite i valdjungeln och skickade därför ut en kort gallup med frågor rörande synskadade till kandidater i de största partierna. Gallupen skickades ut till alla orter där FSS distriktsföreningar har kansli (exklusive Mariehamn, som inte har val i år) och en svensktalande kandidat per parti fick svara – med valmöjligheten att dela svaret med sina medkandidater från sitt eget parti.

RESULTATET I GALLUPEN presenteras både här i Finlands Synskadade och på FSS webbsidor. På webbsidorna redogörs kandidaternas fullständiga svar, medan de i tidningen har blivit kortade till den längd kandidaterna ombads hålla sig till. Svarsprocenten var tyvärr relativt låg. Av 47 utskickade förfrågningar kom bara tio svar. Om det betyder att intresset för synskadadefrågor bland politikerna är lågt, får de själva svara på.

Bland partierna var Samlingspartiet mest aktivt, där svar kom från tre av de sex orterna. Strax följt av De gröna, SFP, SDP med två svar och Vänstern med ett (Vänsterns bidrag kom in efter deadline och redovisas bara på nätet). Kristdemokraternas, Centerns och Sannfinnländarnas kandidater valde alla att inte svara på gallupen.

När det gäller orterna var politikerna i Helsingfors aktivast, där fyra partier svarade på frågorna, följt av Borgå och Åbo där två partier svarade. Jakobstad och Raseborg

fick ett svar var och i Vasa svarade ingen kommunalvalskandidat på frågorna.

Frågorna lydde som följer:

1. Vilka konkreta åtgärder är du villig att jobba för att förbättra tillgängligheten i din kommun?

Ge minst ett exempel på hur du vill förbättra miljön för alla.

2. Efter redigeringen av handikappservicelagen ges nu utrymme för subjektiv tolkning och det har dykt upp fall där kommunerna tolkar lagen på konstiga sätt. Det leder i längden till problem för människor med funktionshinder.

Hur tycker du att lagen ska följas i praktiken?

3. Vad kommer du att göra för att förbättra situationen för synskadade eller andra handikappgrupper på arbetsmarknaden i din kommun?

Jakobstad

Jyrki Jouppi, Samlingspartiet

1. Jag är villig att jobba för en bättre infrastruktur, som förbättrar den enskilda människans möjligheter att ta sig fram.
2. Med sunt bondförnuft. Man skall ta alla grupper i beaktande jämlikt.
3. Arbetsmarknaden styrs av efterfrågan och det är väldigt svårt att styra den. Man kan prata med riksdagsmän, och försöka få dem att ta bättre hänsyn till handikappade när de bestämmer om lagar/arbetsmarknadsstöd.

Åbo

Janina Andersson, Pia-Maria Gardberg och Mikaela Sundqvist, De gröna

1. Det viktigaste är att tillgängligheten tas i beaktande i allt som görs, både nybyggen och renoveringar av gammalt. Vi vill helhjärtat stöda stadens aktiva tillgänglighetsombudsman i hans viktiga arbete.
2. Ministeriet borde ge en klarare tolkning på de punkter som nu orsakar problem. Alla skall vara jämlika i Finland och då får inga lagtolkningar hindra denna jämlikhet.
3. Att få arbetsgivarna att inse värdet av olika människor har varit på min agenda redan länge. Jag har nyligen arrangerat två seminarier för företagsledare där denna viktiga aspekt tagits upp. Jag håller som bäst på att arrangera en längre skolning för företagsledare om samhällsansvar, och i den skolningen har jag bakat in denna fråga. Som gästande föreläsare har jag t ex bjudit in representanter för handikappsorganisationer.

Anne-Mari Virolainen, Samlingspartiet

1. I planläggningen och byggnaden måste vi säkra att olika handikappgrupper beaktas. Speciellt i offentliga lokaler är det viktigt att fysiska hinder inte finns. Det gäller också parkeringsplatser.
2. Lagen borde följas som den har skrivits. Jag vet att vissa kommuner har dålig ekonomi och det kan resultera i konstiga tolkningar. Trots allt är det viktigt att alla människor behandlas jämlikt och rättvist.
3. I Lundo har vi utvecklat en ganska avancerad metod för att sys-selsätta unga människor och långtidsarbetslösa. Vi har så kallade nätverk av företag som erbjuder arbets- eller praktikantplats. Jag skulle mycket gärna utvidga samma metod till olika handikappgrupper.

Raseborg

Johan Sundholm, Werner Orre, Roy Vidfält, Seppo Salo, Thomas Bergman, Martin Glader, Peter Lindblom, Göran Karlsson, Kristian Forsell, Jörgen Pind, Björn G Öhman, Diana Lindholm-Nyberg, Jan Holmberg, Gunilla Starck, Ann-Katrin Bender, Melinda Lönnberg, Tomas Hanell, Fredrika Åkerö, Greger Englund. SFP

1. Jämlik tillgång till information är viktigt. Man kan till exempel börja med att göra informationsgången mellan en kommunal tjänsteinnehavare och kommuninvånare smidigare.

2. En tjänsteinnehavare bör i behandlingen av ett ärende i första hand ta hänsyn till de individuella behoven en funktionshindrad har. Dessa behov skall specificeras i en serviceplan som görs med klienten.

3. Uppmuntra arbetsgivare till att fördomsfritt anställa även funktionshindrade och andra sådana specialgrupper som har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden.

Helsingfors

Anukka Mickelsson, Samlingspartiet

1. Jag vill bättra på kommunal nätservice så att tillgängligheten når alla. Det betyder bland annat enklare webbsidor och samling av olika serviceställen av samma sak (tex personlyft) på en lättåtkärlbara sajt.

2. Vi måste säkerställa att större regioner tolkar lagen likadant: tex i huvudstadsregionen måste det finnas tätt samarbete mellan kommuner.

3. Vi behöver utbildning och attitydförändring gentemot funktionshindrade arbetssökande; de kan många saker och det borde vara utgångsläge, inte att fastna i de detaljer som gör personen speciell.

Pentti Arajärvi, Olof Cantell, Laura Kuisma, Thomas Wallgren, Jorma Bergholm, Kaarin Taipale, Päivi Lipponen, Eero Heinäloma, Jani Ryhänen, Irmeli Ahola samt Marianne Laxén, SDP

1. Staden håller på att utveckla en service på nätet: Tillgänglighetskarta. Denna kartläggning berör inte ännu privata byggnader. Socialdemokraterna vill att denna information utvecklas och att också information ges åt synskadade.

2. Social- och hälsovårdsministeriet bör i första hand ge direktiv om hur lagen skall tolkas. De kommunala handikappråden kan hjälpa till att få en enhetlig tolkning.

3. I vårt politiska program har vi konstaterat att staden också måste anställa människor som har svårigheter att hitta ett jobb på den såkalade fria arbetsmarknaden. Detta skall vi arbeta för i kommunfullmäktige.

Nina Brunberg, Bernt Nordman, Lena Sjöberg-Tuominen och Maria Vuorelma, De Gröna

Vihreät De Gröna

1. Nya spårvagnar och metrotåg skall planeras så att personer med olika funktionshinder kan använda dem tryggt. Stadens demokratiska organ skall fungera så, att till exempel synskadade skall kunna fungera likvärdigt som förtroendevalda.

2. Handikappservicelagen bör entydigt följas och tolkas till den handikappades fördel. Den som har rätt till personlig assistans bör själv få anställa assistenten och använda servicesedel för detta, om hon/han så önskar.

3. Vi vill förändra stadens egen rekryteringspolicy så, att man systematiskt går igenom arbetsuppgifter och identifierar sådana som kan utföras av synskadade eller andra handikappgrupper.

Borgå

Anita Spring, SDP

1. Jag är villig att jobba för att tillgängligheten ska säkras för alla kommuninvånare i all renovering och i nybyggen, gäller både byggnader och ute på stan. För att sådana tekniska hjälpmedel som är ändamålsenliga för olika handikappsgrupper tas i bruk och för att handikappades assistenter ges det stöd som är möjligt i deras arbete.

2. Lagen skall naturligtvis följas så att det inte leder till problem för människor med funktionshinder. Då det uppstår en tolkningsfråga ska man försöka lösa frågan till hennes/hans fördel så långt det är möjligt.

3. Jag kommer att förespråka om att kommunen i sin egen rekrytering ser handikappgrupper som en möjlighet och om det behövs ordnar så att dessa grupper kan jobba jämlikt med andra

Anette Forsblom, SFP

1. Att genast i planeringsskedet få in de handikappades önskemål tycker jag är bra. Det här är ett bra sätt för att få tillgängliga byggnader.

2. Individuell hjälp blir subjektiv rättighet för gravt handikappade som uppfyller kriterierna för beviljande. Innehållet i individuell hjälp-, dagliga sysslor, arbete, studier, hobbyn, samhällelig delaktighet och upprätthållande av social växelverkan.

3. Jag kan föra vidare tips om att FSS erbjuder informatörer som informerar om synskadades situation i daghem, skolor, vid förenings-sammankomster och utbildningsenheter samt för beslutfattare om vad det innebär att leva med ett synhandikapp i dagens samhälle. ●

Läs alla svarande kandidaters fullständiga svar på www.fss.fi!

▲ **Laura Kolbe, Andreas Forsberg, Marianne Laxén, Mikael Sjövall, Lena Sjöberg-Tuominen och Annukka Mickelsson satt i politikerpanelen som svarade på röstarnas frågor.**

TEXT OCH FOTO: ROBIN SJÖSTRAND

Meningsskiljaktigheterna lyste med sin frånvaro

Det var upplagt för het debatt på Social- och kommunalhögskolan när sex kandidater fick göra sitt yttersta för att övertyga den samlade publiken om varför just de förtjänar en röst i kommunalvalet. Men debatten uteblev – och frågan är om någon gick klokare hem efteråt.

Det borde ha varit en tillställning med het debatt och modiga ställningstaganden. I stället blev det slutligen väldigt lite som skilde kandidaterna åt när det var dags för en summering av vad som hade sagts. Mest gick åsikterna isär angående kommunsammanslagningen – en fråga som tog en timme att diskutera, trots att den bara skulle värma upp panelen.

När det gällde frågor angående handikappades rättigheter till boende och jobb var alla kandidater överens om att det borde vara en grundläggande rättighet för alla att kunna förverkliga sig själv.

– Jag kan till och med tänka mig att tillämpa positivt diskriminering på arbetsmarknaden, hävdade Lena Sjöberg-Tuominen, De Grönas kandidat.

DEBATTENS VEM & VAD

- Debatten ordnades i samarbete mellan SAMS, FSH, FDUV, Psykosociala förbundet, FSAA, Sympati, DUV i Mellersta Nyland och Steg för Steg.
- Deltagare i debatten var Laura Kolbe (C), Andreas Forsberg (KD), Marianne Laxén (SDP), Mikael Sjövall (SFP), Lena Sjöberg-Tuominen (Gröna), Annukka Mickelsson (saml.).
- Debatten ordnades 9.10 på Social- och kommunalhögskolan.

Mikael Sjövall från SFP ville se större ingrepp av handikapprådet i Helsingfors.

– Rådet fungerar för dåligt överlag och absolut inte på svenska, sade han.

Från SDP:s sida tänker man kräva en subjektiv rätt till arbete, enligt Marianne Laxén, och hon lovade att partiet skulle jobba vidare på det.

Centerns Laura Kolbe ville se en aktivare tredje sektor för att få hjälp med att lobba ärendet.

– Utan en stark insats av er kan vi inte göra något. Ensam är svag och jag vill gärna inbjuda er alla att besöka stadsfullmäktige om jag blir invald, sade hon.

Också samlingspartiets Annukka Mickelsson var inne på samma linje. Vid frågan om varför funktionshindrade får lön för sitt jobb svarade hon att det måste utvecklas ett sys-

tem där man kan ge jobb åt folk efter vad de är bra på, snarare än trots vad de har svårt att göra.

Kristdemokraternas Andreas Forsberg bjöd på kvällens gapskratt när han rakt av hävdade att han inte räknar med att bli invald.

– Men om jag blir det ska jag jobba för utvecklingsstörda. Jag har starka egna erfarenheter av personer med utvecklingsstörning och de ligger mig varmt om hjärtat, tillade han.

När moderator Viveca Arrhenius småningom avslutade debatten hade inga större diskussioner utbrutit. Några få verbala hugg delades ut av Sjövall, men ingen nappade på gnabbandet och debatten höll sig saklig, men ganska trist.

Klart står att när det gäller politiken kring funktionshindrade, då ligger politikerna på samma nivå. Eller det är åtminstone vad de säger.

Frågan som debatten aldrig kunde ge ett svar på är vem som kommer ihåg sina varma ord när valet är över och det är dags för grovjobbet som invald. ●

▼ **Viveca Arrhenius fungerade som moderator för kvällen men fick aldrig igång någon riktigt het diskussion.**

▲ Trots en stapplande inledning på turneringen slutade det med guldtriumf för herrarnas goalballag i paralympics.

TEXT: MARIKA MÄKINEN-VUOHELAINEN

FOTO: SUOMEN PARALYMPIAKOMITEA/MAIJU TORVINEN

Guld och silver för finska synskadade i paralympics

Finländarna skrapade ihop sex medaljer vid paralympics som avgjordes i London i september. Det blev fyra guld, ett silver och ett brons. Av de synskadade idrottarna tog herrarnas goalballslag hem guld, medan dressryttaren Katja Karjalainen lade beslag på en silvermedalj.

EFTER EN 16 år lång paus var det dags för ett finskt guld i herrarnas goalball igen, trots att spelen inleddes med en snöplig förlust mot Brasilien. I finalen möttes dock lagen igen och där var Finland överlägset med 8–1.

I det finländska laget spelade Jarno Mattila, Erkki Miinala, Petri Poisio, Ville Montonen, Toni Alenius och Tuomas Nousu. Redan i den första halvleken gjorde Finland klart för Brasilien vem som höll i styrpinnen genom att göra hela sex mål. Poisio gjorde fyra mål i matchen och Mattila två.

Den synskadade dressyryttaren Katja Karjalainen och hästen Rosie tog hem en medalj till Finland, när ekipaget lade beslag på silvret i det fria programmet i 1b-klassen. Karjalainen slog för första gången Storbritanniens Lee Pearson, som länge har hållits som oslagbar i grenen. Pearson slutade trea. För damernas goalballslag slutade OS-tureringen med en fjärde plats. De förlorade bronsmatchen mot Sverige med 1–5. Finlands enda mål gjordes av Krista Leppänen. I landsvägscyklings tempolopp blev tandemcyklisten Jarmo Ollanketo och hans pilot Marko Törmänen på en nionde plats. I den egentliga tävlingen slutade duon femma. Den synskadade simmaren Antti Latikka blev åttonde på huvuddistansen 100 meter bröstsim. I försöken förbättrade han på det finländska rekordet till 1.04,33. Latikka blev tvungen att stå över både 200 meter medley och 100 meter bröstsim av hälsoskäl.

I under 63-kilosklassen i damernas judo förlorade Päivi Tolppanen bronsmatchen mot Spaniens Marta Arce Payno. På herrsidan blev en av synskadeidrottens största namn, judokan Jani Kallunki, tvungen att stå över spelen, trots att målet var satt på guld. Den tvåfaldige paralympicsbronsmedaljören skulle ha slagits i 66-kilosklassen, men ett

återfall av diskbråck i nacken stoppade hans medverkan.

Övriga finländska medaljörer i paralympics var Leo-Pekka Tähti, som tog hem guld i T54-klassen i grenen 100 meter rullstol. På samma sträcka lyckades Toni Piispanen ta samma valör på medaljen, när han också fick vara överst på pallen i T51-klassen. Dessutom tog bågskytten Jere Forsberg hem guld till Finland och spjutkastaren Marjaana Huovinen mäktade med ett brons.

I London deltog totalt 4 200 idrottare från 164 länder, vilket är nytt rekord för Paralympics. Kina slutade i topp i medaljtabeln med hela 231 medaljer, varav 95 var av den ädlaste valören. Nästbäst var Ryssland och tredje bäst värdlandet Storbritannien. Finland kom på en 32:a plats med sina sex medaljer. Av de nordiska länderna blev Sverige bästa land, med Finland på en fin andraplats före Norge och Danmark. Island blev sist. ●

TEXT OCH FOTO: CAMILLA HÖGLUND

”Barn ska få prova på saker”

Ett diskussionstillfälle där frågan hur man ska aktivera barn med ned-satt syn behandlades på Luckan i Helsingfors tisdagen den 9 oktober. En expertpanel bestående av fyra personer gav information från sitt specialområde och gjorde sitt bästa för att besvara publikens frågor.

ZUSAN SÖDERSTRÖM, KULTURPRODUCENT på Luckan i huvudstadsregionen rf, hälsar alla välkomna. Pirkko-Leena Toikka sitter i panelen och berättar om sitt jobb som syntolkare. Hennes jobb handlar mycket om att göra den visuella världen tillgänglig även för synskadade, säger hon. Eller som hon själv beskriver det; transformera bilder till talat språk.

FSS rehabiliteringsrådgivare Frank Fellman berättar kort om FSS och förbundets verksamhet. Omedelbart är det en av föräldrarna

i publiken som ställer frågan varför inte FSS har någon verksamhet för barn? Frågan är ett faktum som varit verklighet ganska länge. Att FSS inte längre har någon verksamhet som riktar sig till barn är en ond cirkel som är svår att bryta. Svenskspråkiga barn söker inte medlemskap i FSS eftersom förbundet inte längre har någon verksamhet som riktar sig specifikt till barn. Den onda cirkeln sluts i och med att FSS inte kan ordna nån verk-

” **Det var bra att min pappa
lät mig göra det mesta själv,
springa omkring i skogen, tälja
smörknivar och hugga ved.
Visst kan man ju stöta sig lite,
men inget värre som inte går
att fixa till på sjukhuset**

samhet för barn eftersom vi inte har några barnmedlemmar.

Margot Åberg, närvarade i egenskap av rektor för Svenska skolan för Synskadade, berättar mera om den verksamhet som finns idag för svenskspråkiga synskadade barn i Finland. Hon fungerar även som projektledare för Gnistan-projektet, vars mål är att kartlägga familjer i Svenskfinland som har ett synskadat barn under fem år och utreda deras behov av stöd.

Hur ska man bete sig som förälder till ett synskadat barn? Som förälder vill man att ens eget barn ska få samma chanser och upplevelser som alla andra barn, men har man ett synskadat barn kan det vara lite besvärligare då så mycket i vår värld är visuella intryck och grundar sig på att man ska kunna se. Sune Huldin, it-ansvarig för FSS, fortsätter med att berätta sin egen barndom

och hur han som synskadad upplevde världen som barn.

– Jag gick ofta in i en fantasivärld, där allt var möjligt och ingenting omöjligt, berättar han. Alla barn vill känna att de är ”som alla andra” och kan göra allt som andra kan göra. Sune anser att det är viktigt att man som förälder låter barnen pröva på saker och inte bara göra sånt som är synskadeanpassat.

– Det var bra att min pappa lät mig göra det mesta själv, springa omkring i skogen, tälja smörknivar och hugga ved. Visst kan man ju stöta sig lite, men inget värre som inte går att fixa till på sjukhuset, säger Sune lite skämtsamt.

– Jag tror det var bra att jag fick göra det mesta, min pappa såg till att jag inte gjorde något alldeles för farligt. Men jag lärde mig att våga och att det mesta går att göra om man riktigt vill. ●

◀ **Sune Huldin, Pirkko-Leena Tolkka, Frank Fellman och Margot Åberg berättade om aktiviteter för synskadade barn på Luckan.**

▣ Utdelning av förtjänsttecken, från vänster; silverteckenmottagare Lena Back, distriktssekreterare Febe Mörk, bronsteckenmottagarna Margareta Öster, Birger Öster och David Liljeroos, guldteckenmottagare Lena Holmström, VSS ordförande Andreas Kanto.

TEXT OCH FOTO: KIM VARSTALA

40-årsfesten ett ljus i mörkret

Det var en uppsluppen stämning som rådde på Vasa Svenska Synskadades jubileumskväll. Runt 100 personer hade samlats i den svenska församlingens utrymmen för att ta del av festligheterna.

DET ÄR EN speciell känsla att från höstmörkret och Skolhusgatans blåst komma in till värme och ljus. I den

stora församlingssalen står dukade långbord och människor skrattar, pratar, lyssnar till tal och njuter av musik.

Arbetet med jubiléet har pågått länge och det har varit mycket att göra, men allt betalade av sig den 13 oktober, när Vasa svenska synskadade firade 40 år.

Distriktföreningens ordförande, Andreas Kanto, var inte sen att tacka alla som har ställt upp genom åren och känner själv en stolthet att vara anförtrödd posten som ordförande.

– Jag vågar säga att vi är en av de mest verksamma av distriktsföreningarna och det

är något som jag hoppas att vi kan fortsätta med, säger Kanto.

Han har goda grunder för sitt påstående; med undantag för sommarmånaderna har det sedan starten av föreningen 1972 hållits månatliga medlemsträffar av varierande karaktär.

Medlemmarna har bland annat fått information gällande synskadefrågor, tagit del av programinslag och ordnat lotterier och auktioner. Dessutom har föreningen en utpräglad informationsverksamhet, kursverksamhet, motion-, idrotts- och taltidningsverksamhet. Däremellan ordnar föreningen resor och utfärder för sina medlemmar.

Historien i bokform

Inför jubiléet har ett specialprojekt för föreningen varit att sammanställa en 40-årshistorik.

Arbetet resulterade i en publikation på 26 sidor som berättar om föreningens historia från och med grundandet i oktober 1972. De som har fungerat som redaktionsgrupp för historiken är Birger Öster, Andreas Kanto, Britten Nylund, Leena Back, Bo-Erik Weegar och Tina Back.

– Det har varit väldigt mycket arbete att gå igenom gamla verksamhetsberättelser och historiker för att reda ut allt som föreningen har gjort, men vi är mycket nöjda med slutresultatet, säger Kanto.

Kanto lyfter själv gärna upp föreningens roll som intressebevakare för medlemmarna:

– Vi är ett stort distrikt som sträcker sig från Kristinestad i söder till Oravais i norr, så det är viktigt för oss att vara kontaktskapande och kunna ge kamratstöd, säger han.

Festtalet under jubiléet hölls av Finlands svenska synskadades förbundsordförande Bengt Ahlvik. Han talade om den viktiga

▣ **Tor Hanner bjöd gästerna på dragspelsmusik, bland annat Evert Taubes "Så skimrande var aldrig havet".**

innebörden av en förening för de synskadade och lyfte fram ett för kvällen genomgående tema:

– Mina djupaste tack till alla frivilliga, utan er skulle det inte finnas någon verksamhet, så vi behöver alla som finns till och jag hoppas ni känner att era tjänster möts av glädje.

Aktiva premierades

Utdelningen av föreningens förtjänsttecken var en av jubileumskvällens höjdpunkter. Förtjänsttecknet i brons tilldelades tre personer; Birger Öster, som under tio år varit verksam inom föreningen bland annat som bocciadomare, ledsagare och hjälpare, samt jobbat med arkivering av föreningens material.

Margareta Öster, som är styrelseledamot i föreningen och blev vald till FSS brailör 2007. Margareta är utbildad punktskriftinstruktör och har jobbat som punktskriftlärare i många år.

David Liljeroos, som är utbildad punktskriftlärare och pådrivande kraft. Han har varit aktiv inom punktskriften sedan 2002.

Föreningens silvertecken tilldelades Leena Back, som har dragit punktskriftkurser under en mycket lång tid och fungerat som distriktsinstruktör och informatör. Leena var ordförande i föreningen 1994-98, styrelseledamot 1991-93 och 1999.

Föreningens guldtecken tilldelades Lena Holmström, som varit styrelseledamot i föreningen 1973-93, samt 2003-08. Lena har sedan 2009 fungerat som kontaktperson för synskadade i Vörånejden och varit allmän ledsagare vid ett flertal tillfällen under hennes aktiva tid i föreningen.

Mot slutet av kvällen lyfte Andreas Kanto fram frivilligarbetarnas insatser och passade på att

” **Utan förståelse blir det inget engagemang, och om man inte känner tacksamhet och ödmjukhet inför sitt engagemang leder det i sin tur till minskad förståelse.**

dela med sig av fyra nyckelord som han hoppas kan bidra till en livlig verksamhet:

– Förståelse, engagemang, tacksamhet och ödmjukhet. Utan förståelse blir det inget engagemang, och om man inte känner tacksamhet och ödmjukhet inför sitt engagemang leder det i sin tur till minskad förståelse, menar Kanto.

Efter den avslutande allsången släppte mycket av nervositeten för distriktssekreteraren Febe Mörk, som har jobbat mycket med förberedelserna inför jubiléet. När de flesta av gästerna avlägsnat sig kunde hon konstatera att kvällen hade varit lyckad.

– Alla våra gäster var nöjda och vi fick bra respons för arrangemanget, säger Mörk.

Som nästa projekt för henne och föreningen väntar nu bidragsansökningar för syntolkningsutrustning. Vasa svenska synskadade hoppas bland annat kunna inleda ett samarbete med Wasa Teater för att syntolka teaterpjäser. ●

TEXT OCH FOTO: SANNA SÖDERLUND

En pigg åländsk 40-åring!

Också på Åland firade man i oktober sin 40-åriga historia med en trevlig tillställning. Sanna Söderlund berättar om kvällen då Ålands Synskadade fyllde jämna år.

PÅ ÅLAND HÖLLS det första kretskommittémötet den andra oktober 1972 och det var startskottet för det som nu är känd som Ålands synskadade r.f. Föreningen hette ju inte så den tiden, utan Ålandskretsen, men den 13 oktober 2012 firades likaväl en aktiv förening som hunnit med mycket under sitt fyrtioåriga liv.

Vid dörren hälsades vi välkomna av ordförande Börje Troberg. Alla fick ett glas alkoholfri bubbeldryck och dragspelsmusiken vaggade festfolket in i feststämningen i bakgrunden. Då

alla glada firare hade hittat en passlig sittplats åt sig, hälsade ordförande deltagarna välkomna och berättade kort om programmet.

Jonas Eriksson hade skrivit 40-årshistoriken och berättade lite om arbetet kring den samt läste högt ett avsnitt ur den. Avsnittet var om syntolkningen då det är bland det största av de nya sakerna som har hänt sedan trettioårsjubileet och 30-årshistoriken som Jonas också har skrivit. Han fick även äran att läsa upp alla hälsningar och gratulationer som skickats föreningen. Många intressefören-

▼ Under festligheterna sjöngs Ålänningens sång som allsång. På bilden bland andra Camilla Hellstedt, Jonas Eriksson, Börje Troberg, Greta Sundström och Viva Holm.

▲ **En hel drös med gratulationer hade trillat in till kansliet på Ankaret inför jubileumsfestligheterna.**

ingar uppmärksammade den pigga fyrtioåringen.

På Ankaret fanns det flera jubilarer, det delades nämligen ut utmärkelser till föreningens långvariga förtroendevalda. Både guld- och bronsutmärkelse utdelades, guldet fick Fjalar Nylund, Aili Alexandersson, Götel Almqvist, och Bern Löfman. Bronsen fick Carola Eriksson, Kerstin Forssberg, Börje Troberg och Rolf Söderlund.

Greta Sundström, som annars är känd för många tack vare dansbandsmusiken, visade sin breda repertoar och underhöll oss med den fartfyllda klassikern Czardas Nr. 2 och lät sina fingrar flyga på dragspelen med hisnande fart, precision och upplevelse. Efter det tackade den moderskapslediga organisa-

tionssekreteraren Erika Strömberg-Jansson föreningen för uppvaktningen hon fått efter att ha fått barn.

Förbundets Finlands Svenska Synskadades organisationsledare Mathias Jakobsson höll ett litet tal och räckte en båtklocka till föreningen som en gåva från förbundet, och Åbolands synskadades representant och förbundets vice ordförande Birgitta Storbäck höll också ett litet tal och räckte en gåva.

Till festligheterna hörde naturligtvis att resa sig upp och sjunga Ålänningens sång. Den trevliga festen avslutades med smarrig smörgåstårta och en liten godbit till kaffet samt lite allsång.

Nu väntar vi redan på 50-årskalaset! ●

▲ Hela gänget samlat utanför hotellet i huvudstaden.

TEXT: BRITTEN NYLUND FOTO: PRIVAT

Ett besök i 1800-talets Amerika

”Resor kan vara långa, korta, lugna, äventyrliga, romantiska, dramatiska, härliga, hemska...men oavsett hur de är så genererar de oföglömliga minnen.”

LÖRDAGEN DEN 15 september reste drygt 50 synskadade österbottningar från både VSS och NÖSS till Helsingfors för att på Svenska Teatern se Kristina från Duvemåla. En musikal skriven och tonsatt av Björn Ulvaeus och Benny Andersson. Som reseledare fungerade våra distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla och Febe Mörk. De hade nog säkert fullt upp med att hålla reda på allt och alla. Det lyckades och allt gick bra. Därtill bidrog även ledsagarna och

anhöriga som på ett föredömligt sätt hjälpte till. Förväntningarna inför teaterbesöket var rätt stora eftersom det skrivits mycket positivt om föreställningen. Många av resenärerna hade läst Vilhelm Mobergs böcker och sett filmerna. Visserligen för länge sen så de var inte i så färskt minne. De flesta jag intervjuade hade inte varit på Svenska Teatern förr så redan det var en stor händelse. Och för oss som inte besöker huvudstaden så ofta är enbart resan dit en upplevelse. Att dessutom få ta del av en

omskriven musikal gjorde ju inte saken sämre. En orsak till att många inte går på teater eller andra kulturevenemang är att man som synskadad inte så bra kan följa med vad som händer.

Det är synd att man är utesluten från sådana aktiviteter som man kanske tidigare har sysslat med och uppskattat.

Därför uppskattades syntolkningen av Kristina från Duvemåla mycket. Som syntolkare fungerade Britt-Louise Sivers-Storholm. Alla tyckte att hon gjorde ett strålande jobb.

Även de som inte använde syntolkningen hade stor nytta av den eftersom hon berättade om pjäsen redan i bussen. Hon tyckte att det var rätt svårt att syntolka musikalerna eftersom det var så snabba byten och korta pauser mellan sångerna och replikerna. Därför ville hon redan på förhand berätta om den. Hon hade förberett sig synnerligen noggrant genom att se musikalerna, läsa alla Mobergs böcker och se filmerna.

Vi synskadade är mycket tacksamma för hennes digra arbete med att både före pjäsen och under den på ett klart och tydligt sätt berätta och tolka den. Inte för mycket och inte för litet utan alldeles lagom beskrev någon hennes tolkning.

Musikalen var en mäktig upplevelse. Idel lovord hördes av den synskadade publiken. Några som sett den tidigare i Stockholm eller som sett andra musikalerna utomlands tyckte att den slog allt vad de varit med om i musikalväg. För mig var de starkaste upplevelserna Birthe Wingren i rollen som Ulrika.

Hennes skådespeleri var fantastiskt och hennes uppförande av sången "Löss" helt makalös.

En alldeles gudabenådad röst hade Oskar Nilsson i rollen som Robert, Karl-Oskars bror. Både Peter Jöbacks och Tommy Körbergs tolkningar av "Guldet blev till sand" bleknar i jämförelse. Rollen som Kristina gjordes av Maria Ylipää.

Hennes finska modersmål bröt igenom i vissa situationer men när hon sjöng "Du måste finnas" så reste sig håret på armarna och tårarna trillade.

Orkestern överröstade i första halvan både sång och tal till viss del så det var svårt att höra allt. Därför var det bra att redan i bussen ha fått höra om händelserna i musikalerna så man kunde följa med. Efter pausen funkade tekniken bättre och replikerna hördes tydligare. Vet inte om dessa problem berodde på att vi satt så långt framme, nära orkesterdicket, eller om det berodde på tekniken.

Musikalen som helhet var dock fantastisk och gav mersmak. Kunde nog tänka mig att uppleva den en gång till.

Men då Helsingfors är lite avses så får jag nöja mig med denna gång och minnas den vackra salongen, duktiga skådespelare och dansare, mäktiga musiken, ljuvliga sångerna, kärleken, längtan, drömmarna...

Vi bodde på hotell Marski alldeles på andra sidan gatan från teatern. Det var väldigt praktiskt. Där fick vi vila ut på sköna sängar och äta en överdådig frukost. Söndag förmiddag var ledig så man fick göra vad man ville.

En del hann shoppa lite, andra vilade. Självtill jag med en liten turistrunda i huvudstaden.

Höjdpunkten blev en kort visit i Uspenskij-katedralen där det hölls mäsas.

Som alltid på våra resor så är stämningen god. Inte blev den sämre av alla roliga historier vi fick höra i bussen. Hur var det nu med handskar och trosor? Det kan bli riktigt tokigt om paketen förväxlas. Men kärleken övervinner allt. Åtminstone för berättaren av detta ungdomsminne.

En replik ur musikalerna var: "Du får resa till en annan värld." Och det fick vi. Den som gör resor har något att berätta. Denna lyckade teaterresa gav både goda minnen och något trevligt att berätta. ●

Hälsningar från Söderudden

Ann-Sofie Grankulla berättar om ungdomsveckoslutet som ordnades i Österbotten i slutet av september. På plats fanns tolv stycken synskadade ungdomar plus ledare.

UNGDOMSVECKOSLUTET INLEDDES PÅ fredagskvällen, då vi samlades vid lägergården Odd Inn på Söderudden. När alla var på plats samlades vi i matsalen. Jag hälsade alla välkomna och berättade kort om programmet. Vi hade en kort presentation innan vi önskade varandra god natt och sökte oss till våra rum.

Ledsagarna och några av lägerdeltagarna tillredde frukosten, som avnjöts i trevligt sällskap. Därefter delade vi in deltagarna i tre grupper, som fick testa på matlagning, smyckestillverkning och bocchia i tur och ordning.

Följande programpunkt var en föreläsning av Tine Sylvest med temat "Hur bemöter jag andra människor, samt lite om självkänsla med mera". Vi satt i en ring och föreläsningen blev mera som en dialog än en föreläsning. Deltagarna delades in i fyra grupper som fick diskutera begreppen "självkänsla, självbild, självinsikt, självkritik, självförtroende och självtillit".

Efter en liten paus samlades vi igen med Tine för att sjunga tillsammans. Sångstunden avslutades med att Tine sjöng och spelade på sin gitarr för oss.

På eftermiddagen blev det bastubad och dusch. Den som ville kunde besöka "skönhets-salongen" för att få frisyren eller huden

▲ **Ungdomarna fick en rolig helg på söderudden.**

fixad. De som ville, fick också lacka naglarna. Fina och fräscha samlades vi till kvällsprogrammet.

Under kvällssamlingen fick vi höra en del roliga historier och Stina läste en dikt som hon skrivit om lägret. Stämningen var god med skratt och småprat och deltagarna verkade trivas. Så småningom närmade sig klockan midnatt och det var dags att söka sig till sovrummen.

På söndag var det dags att packa ihop våra saker och städa bort. Alla var nöjda med veckoslutet och önskade att det skulle ordnas dylika evenemang för ungdomar lite oftare. Jag tackade både deltagare och ledsagare för ett jättetrevligt läger. Vi körde till järnvägsstationen och hjälpte Helsingforsborna ombord på tåget samt tog farväl av varandra innan vi skildes åt och var och en sökte sig hemåt. ●

Kaffe med förhinder

På vänstra sidan av arbetsbordet tronar den stora gula kaffebryggaren. Den har stått där i många år, alltså en riktig trotjänarinna med ett klanderfritt renommé. Den används bara när det kommer flere gäster än en. I bland har den gästspelat hos vänner som firat bemärkelsedagar.

Till höger står, har stått och kommer väl att stå den lilla bryggaren för dagligt bruk. De har varit mer ombytliga av sig under de senaste åren. Den lilla svarta som inhandlades på "svarta börsen" klarade sig galant ett helt år. Sedan började den läcka. Då hade firman redan stängt sina dörrar för gott.

Jag styrde stegen till elaffären med personlig betjäning. Jag köpte en vit bryggare för fyra koppar. Kaffebryggaren fungerade perfekt i två månader. En morgon hade någonting hänt. Bryggaren såg avvaktande ut. Den hade inte kokat något kaffe. Den var helt kall. Startlampan brann. Den hade vatten i behållaren. Filterhållaren var ordentligt stängd. Inga fel hade begåtts. Jag packade ner bryggaren och traskade i väg till affären. Där undersökte man bryggaren. Sådant händer. Den har ju garanti och erbjöd en ny kaffekokare. Tyvärr hade man inte längre vita bryggare.

Nummer två, en liten svarting kom till huset. Den skulle inte bli särdeles långvarig. För säkerhets skull läste jag bruksanvisningen från pärm till pärm. Det gick knappa tre veckor, så drabbades nummer två av samma symptom som den föregående kandidaten. Det blev ny färd till affären. Denna gång satte jag bryggaren resolut i en plastkasse. Ingen granskade kokaren. Man lyfte ned en likadan bryggare från hyllan och hänvisade till garantin.

Nummer tres saga var all efter fjorton dagar. Så det här var väl tre onöda ting. Tillbaka i butiken konstaterades att det lyckligtvis inte fanns flera exemplar av detta sortiment. Jag fick nu byta till en bryggare med kapacitet för några koppar till. Den har jag nu försökt sköta exemplariskt i några månader. Det är långt kvar till garantitidens utgång.

På stugan tänkte jag koppla av. Även där kom problematiken med svaga kaffebryggare i fatt mig. Jag skulle just servera mina gäster, när jag märkte att glaskannan läckte. Jag tänker inte sluta dricka kaffe. Jag får väl plocka fram kaffepannan och melittatratten för att få mitt dagliga intag av koffein. ●

VIVA HOLM, LOJO

Den fantastiska punktskriften

Som nära anhörig till en punktskriftsanvändare har jag inte kunnat undgå att fascineras av de möjligheter som punktskriften ger en synskadad. Att själv kunna läsa och tolka texter ger den synskadade möjlighet till självständigt tänkande, oberoende och likvärdighet i samhället. Aktivt läsande i stället för passivt lyssnande på talskivor är säkert bättre för hjärnverksamheten, man somnar inte lika lätt av att läsa punktskrift som att lyssna på skivor. Man får

▣ **Katten Miisan och matte Margareta läser tillsammans.**

hoppas att presumtiva framtida läsare inser vikten av att lära sig punktskrift, samt att berörda organisationer gynnar

punktskriften framom andra kanske mer ovidkommande verksamhetsformer.

Birger Öster

ANNONS

Norra Österbottens Svenska Synskadade r.f.

inbjuder sina medlemmar till 40-års jubileumsfest lördag 10 november klockan 14 vid yrkesskolan Optima i Jakobstad

Plock ur festprogrammet:

- Välkomsthälsning
- Festtal av minister Elisabeth Rehn
- Utdelning av förtjänsttecken
- Sång och musik underhållning
- Servering

Hjärtligt välkomna!

För serveringens skull bör anmälan göras senast 31.10 till distriktssekreterare Ann-Sofie Grankulla, tel 7234 880 eller 050-3795 658 eller per e-post: noss@multi.fi

AKTUELLT

Nytt sätt att sysselsätta partiellt arbetsförmögna

DET ÄR FORTFARANDE SVårt för många partiellt arbetsförmögna att hitta sin plats på arbetsmarknaden. Han eller hon faller antingen bort från arbetslivet eller finner inget arbete över huvud taget.

Social- och hälsovårdsministeriet bereder ett nytt koncept för att partiellt arbetsförmögna ska fortsätta arbeta och finna sysselsättning lättare.

– Vi skapar ett koncept där de möjligheter som arbetarskydd, företagshälsovård, utbildning, rehabilitering, arbetskraftsservice samt socialförsäkring erbjuder bildar en sammanhängande helhet.

– För närvarande fungerar de som separata sektorer. Kedjan avbryts med jämna mellanrum och personer blir lidande. Endast genom att knyta samman åtgärderna med varandra stannar partiellt arbetsförmögna kvar i arbetslivet eller kan återvända till arbetet.

” **Partiell arbetsförmåga är inget hinder för att arbeta. Partiellt arbetsförmögna behöver skräddarsydda lösningar.**

Konceptet utarbetas av en arbetsgrupp, som består av sakkunniga insatta i sysselsättning av partiellt arbetsförmögna. Arbetsgruppen under ledning av minister Risikko har för avsikt att få klart konceptet med snabb tidtabell; tiden går ut i slutet av november. Avsikten är också att så snart som möjligt skapa pilotfall av konceptet.

Risikko påpekar att de partiellt arbetsförmögna inte är någon homogen grupp utan deras livssituationer kan vara mycket olika, och det finns flera olika orsaker bakom den partiella arbetsförmögenheten.

– Partiell arbetsförmåga är inget hinder för att arbeta.

Partiellt arbetsförmögna behöver skräddarsydda lösningar där individuella faktorer - kvarvarande arbetsförmåga och nuvarande arbetssituation - beaktas.

Utarbetandet av konceptet är en del av ett mer omfattande handlingsprogram för främjande av sysselsättningen av partiellt arbetsförmögna, som social- och hälsovårdsministeriet bereder.

För närvarande finns cirka 260 500 mottagare av sjuk- och invalidpension i Finland, och årligen blir cirka 23 000 personer i arbetsför ålder sjukpensionärer. ●

Källa: Social- och hälsovårdsministeriet

Förmåner knutna till folkpensionsindex höjs

SAMBAND MED JUSTERINGEN AV folkpensionsindex i januari 2013 höjs flera av FPA:s förmånsbelopp med 2,8 procent. Dessutom görs en extra förhöjning på 0,7 procent för att kompensera höjningen i mervärdesskattesatsen. Folkpensionsindexet följer levnadskostnadsindexet som Statistikcentralen beräknar på basis av prisuppgifter över centrala förnödenheter. Folkpensionsanstalten fastställer årligen indexet på basis av medeltalet för prisnivån under årets tredje kvartal. År 2013 är poängtalet 1609 (1565 år 2012). Poängtalet växer alltså med 2,8 procent.

I början av år 2013 görs dessutom en extra, delvis tidigarelagd indexjustering på 0,7 procent. Den ska jämna ut den inverkan på levnadskostnaderna som höjningarna av mervärdesskattesatsen innebär. Den tidigarelagda justeringen gäller år 2013. Den vanliga och den tidigarelagda indexjusteringen för år

2013 påverkar följande FPA-förmåner: folkpension, garantipension, familjepension, fronttillägg, militärunderstödet grundunderstöd, handikappbidrag, arbetslöshetsskyddets grunddagpenning, arbetsmarknadsstödet samt sjukförsäkringens minimibelopp. Stöden barnvården berörs endast av den vanliga indexjusteringe, medan barnbidragen inte justeras år 2013.

Förmånsbelopp år 2013
Från början av år 2013 höjs folkpensionen för de pensionstagare som saknar andra pensioner med 21,39 euro, dvs. från nuvarande 608,63 euro till 630,02 euro i månaden. För en gift eller samboende pensionär med motsvarande pension stiger pensionen från 539,85 euro till 558,83 euro i månaden. Garantipensionens fulla belopp stiger med 25,09 euro till 738,83 euro i månaden. Grunddagpenningen för arbetslösa och arbetsmark-

nadsstödet är 32,45 euro per dag år 2013.

Stöden för hemvård höjs från nuvarande 327,46 euro till 336,67 euro i månaden. Sjukdagpenningens, föräldradagpenningarnas och specialvårdspenningens minimibelopp höjs till 23,77 euro per dag.

Indexhöjningen ökar FPA:s förmånsutgifter med cirka 134 miljoner euro år 2013. Dessutom ökar den tidigarelagda indexjusteringen utgifterna med 31 miljoner euro. Tabellerna som publicerats på FPA:s webbplats presenterar de indexbundna FPA-förmånernas belopp år 2013.

– folkpension, handikappförmåner, allmän familjepension, barnbidrag, stöd för barnvården, grundunderstödet för arbetslösa samt sjukdagpenningens, föräldradagpenningens och specialvårdspenningens minimibelopp. ●

Källa: fpa.fi

Upplagringen av fyrverkeripjäser görs säkrare

AVSTÅNDET MELLAN DE containrar som används för upplagring av fyrverkeripjäser och butiksbyggnader och andra byggnader ska förlängas jämfört med nuläget. Ändringarna syftar till att göra hanteringen och upp-

lagringen av fyrverkeripjäser tryggare och att förenhetliga förvaringskraven i hela landet. Statsrådet har utfärdat en förordning om detta den 11 oktober 2012. Förordningen ska träda i kraft den 15 oktober 2012. I fortsättningen ska avståndet mellan

en container och butiksbyggnaden i princip vara minst 15 meter. I förordningen finns dessutom bestämmelser om bland annat avståndet till andra containrar som används till lagring, parkeringsplatser för bilar, vägar, bensinstationer och bostadsbyggnader.

Fyrverkeripjäser får förvaras i en container i högst tre veckor. Att upplagra fyrverkeripjäserna i en container är ett säkert och ändamålsenligt sätt att förvara fyrverkeripjäser i närheten av ett försäljningsställe. Målet är att undvika att fyrverkeripjäser upplagras inom butiksbyggnader samt

transporter för påfyllning av lager. Hittills har Säkerhets- och kemikalieverket Tukes gett rekommendationer om avståndet till lagercontainrar, men praxisen har varierat regionvis. I förordningen ingår också bestämmelser om kvalitetskontrollen av nationellt god-

kända fyrverkeripjäser. Kvalitetskontrollerna för dessa genomförs i Finland innan produkterna överlämnas. Importörerna testar sådana produkter som importerats och tillverkarna produkter som tillverkas i Finland. ●

Källa: Arbets- och näringsministeriet

Utländsk arbetskraft måste för socialbranschen

INOM SOCIAL- OCH hälsovården behövs åtminstone 20 000 nya arbetstagare fram till 2025. Detta förutsätter att servicebehoven senareläggs, arbetets produktivitet ökar och att de som kommer in på en utbildning inom branschen utexamineras och övergår till arbetslivet.

Underskottet kan dock vara till och med 59 000, eftersom det inte är sannolikt att alla nämnda villkor uppfylls samtidigt.

Uppgifterna framgår av en analys om behovet av arbetskraft inom social- och hälsovården som arbets- och näringsministeriet gjort. Bristen på arbetskraft gäller i framtiden speciellt barndagvård, socialarbete, special- och avdelningsläkares uppgifter samt primärskötarens och närvårdarens arbete inom hälso- och sjukvården och inom sociala tjänster.

Nästan hälften av arbetstagnarna i branschen pensionerar sig fram till 2025.

Samtidigt minskar ungdoms- åldersklasserna i storlek, men det finns allt fler som behöver tjänster. Produktivitet utvecklingen i branschen har varit negativ och andelen som utexamineras från utbildningen har inte följt målen. Utifrån analysen är det således klart att det inte går att trygga tjänsterna inom branschen om inte tjänsterna reformeras betydligt och om inte personal rekryteras till branschen från utlandet.

Knäckfrågor när det gäller utbildning och sysselsättning av invandrare som redan bor i Finland och att rekrytera personal som inte kommer från Finland är språkkunskaper samt att förbereda arbetsgemenskapen för kulturell mångfald. Framför allt behövs det sådana riktlinjer för hur den internationella rekryteringen ska ordnas som utarbetas i samarbete mellan olika parter.

Arbetslivets kvalitet och produktivitet måste utvecklas

inom social- och hälsovården. Inom social- och hälsovården är visstidsarbete mer typiskt än i genomsnitt. Produktivitet och de utförda arbetstimmarna minskar på grund av att man arbetar i perioder. Produktiviteten i branschen är klart svagare än inom andra branscher.

Det är en utmaning att öka arbetsproduktiviteten i en situation där personalen kraftigt kritiserar arbetslivet kvalitet och attraktivitet. Flera utredningar om vårdpersonal visar till exempel att en betydande del av sjukskötarna funderar på att byta bransch, fast de upplever att det arbetar med sitt drömyrke.

Analysen är gjord som ett led i arbets- och näringsministeriets välfärdsprogram HYVÄ. I utredningen har man kombinerat uppgifter från olika källor och statistiker. ●

Källa: Arbets- och näringsministeriet

AKTUELLT I DISTRIKEN

Vasa Svenska synskadade

Distriktsföreningen Vasa Svenska Synskadade r.f. håller stadgeenligt höstmöte lördagen den 1 december 2012 klockan 13 på verksamhetscentret Lyktan, Skolhusgatan 40 C 1-2 i Vasa. Vid höstmötet behandlas i föreningens stadgar § 11 nämnda ärenden. Styrelsen presenterar olika förslag gällande lägenheten på Skolhusgatan 52 B 11. Anmälningar senast 26.11 före klockan 14 till kansliet, telefon: 06-317 0654 eller 045-321 3320 eller per e-post: vasasynskadade@netikka.fi.

Verksamheten på verksamhetscentret Lyktan:

Stolgymnastiken med Gun Haldin som ledare fortsätter enligt följande datum: 31.10, 14.11, 28.11 och 12.12 (sista före jul) Alla tillfällen är klockan.13. Alla tidigare medlemmar och även nya

hälsas hjärtligt välkomna till en aktivitetsstund på Lyktan med tillhörande kaffestund!

Punktskriftsundervisning under hösten enligt följande datum: 25.10, 8.11, 22.11, 29.11 och 13.12 (sista före jul), varannan torsdag klockan 10-12.

Boccia har ändrats så att vi spelar på dagtid klockan 12 på Lyktan enligt följande datum: torsdag 11.10 och därefter 25.10, 8.11, 22.11, 29.11, 13.12 (sista före jul)

Trivselcafé MIMOSEL i samarbete med Folkhälsan klockan 13 på Lyktan enligt följande datum: tisdag 23.10, onsdag 7.11, tisdag 20.11, onsdag 5.12, tisdag 18.12 (sista före jul). Mariitta Koskiniemi och Maj-Britt Aspö fungerar som ledare.

Reservera fredagskvällen den 9.11 kl.19 för ett besök på Wasa Teater. Vi har bokat 15 platser och vi ser musikalerna NEXT TO NORMAL som spelas hela hösten på stora

scenen. Anmäl senast 1.11 före klockan 14. Under Blindveckan 11-16.11 ordnas inget speciellt på Lyktan detta år utan istället deltar ordförande Andreas Kanto och distriktssekreterare Febe Mörk i ett seminarium om personlig assistans som ordnas på Vasa universitet 14.11 klockan 9-16.

Följande dag torsdag 15.11 klockan 17.30-20 finns Febe Mörk på huvudbiblioteket tillsammans med rehabiliteringsrådgivare Ulla-Britt Ingman och presenterar föreningen och förbundet vid ett bord i bibliotekets aula. Vi tar del av Näkovammaisten Liittos arrangemang "Hauska Nähdä" – vi vill på detta sätt få ut info om oss även på svenska till människorna i vår tvåspråkiga stad. Välkomna med och ta del av utbudet och på så sätt sprida FSS budskap om blindveckan -> "uppsökande verksamhet"

Onsdag 21.11 kl.12 samlas vi i Närpes kyrka till en

andakt och därefter avnjuts julgröt i församlingshemmet. Program och gemenskap. Buss från Lyktan i Vasa. Föreningens JULFEST hålls detta år på Restaurang Söderfjärden i Solf lördag 15.12. Tid och transport meddelas senare, men reservera gärna dagen i din kalender.

Följ med infon i föreningspalten i Vasabladet och Sydösterbotten!

Överlopps materiel till vår fadderbarnsverksamhet! Om du har överlopps vita kappar eller andra hjälpmedel som du inte använder mera får du skänka dem till oss i Vasa. Vi skickar dem sen vidare till vår fadderbarnsverksamhet, Blindskolan i Lushoto, Tanzania. Barnen där har inga som helst hjälpmedel att tillgå. Deadline för insamlingen är inom januari 2013. Ta kontakt med Febe under kontorstid för mera info.

Alla anmälningar görs till distriktsssekreterare Febe Mörk på tfn 06-317 0654 eller 045-321 3320 må-to kl.9-11 eller per e-post: vasasynskadade@netikka.fi. Kansliet är öppet må-to kl.9-14.

Svenska Synskadade i Mellersta Nyland

Den 29.10 får vi besök av Frank Fellman från FSS

Den 5.11. firar vi Svenska Dagen

Den 12.11 blir det motionspass med Mikael

Den 19.11. spelar vi spel

Torsdagen den 22.11. klockan 17.30 berättar Kenneth om någon av sina resor

Den 26.11. programmet ännu öppet

Den 3.12 julpyssel

Vi har reserverat biljetter till pjäsen "Den förälskade terapeuten" på Lilla teatern den 11.12 klockan 19. Biljetterna kostar 20€

Nya simmare ryms med i vattenjumpan

Styrelsen sammanträder 1.11.2012

Det stadgeenliga höstmötet hålls den 10 november 2012 klockan 10 på Hörnan, Parisgränden 2 A 3. Alla medlemmar välkomna. För trakte-

ringen anmäl dig till kansliet senast 5.11.

Mera om vårt program finns på de kommande medlemsbanden, så lyssna på dem! Vi träffas på Hörnan! Kansliets öppethållningstider är: må-ti 9.30 – 13.30

Telefon: 09-612 1779

Norra Österbottens Svenska Synskadade

Studiecirkeln i punktskrift hålls på måndagar klockan 10 på Fyren.

Ledare Klas Lindfors hälsar både nya och längre hunna "elever" välkomna.

Bowlingträning måndag klockan 12.30 - 14 på Idrottsgården i Jakobstad.

Vattengymnastiken på Öst-anlid i samarbete med Folkhälsan hålls onsdagar, grupp 1 klockan 11.45 och grupp 2 klockan 12.30.

Avslappnings- och balanskursen med Peter Appel

hålls på torsdagar klockan 10.30 - 12.00 på Fyren.

Herr-Mimosel gruppen träffas onsdagen 31.10 klockan 14 på Fyren.

Mimosel för damer med Ann-Mari Ekstrand samlas onsdagen 7.11 klockan 13 på Fyren.

Mimosel-gruppen i Karleby träffas med Monica Bergdahl på Emeliehemmet tisdagen 13.11 klockan 14.

Föreningens 40-års jubileumsfest hålls lördagen 10.11 klockan 14 vid yrkeskolan Optima i Jakobstad (se separat annons i denna tidning).

Mera information om verksamheten på medlemsbandet och i föreningsspalten i Österbottens Tidning (lörd). Välkomna med i våra evenemang!

Styrelsen

Vi uppmärksammar Vita Käppens Dag måndagen 15.10 och ordnar en föreningsträff på Fyren klockan 18.30. I samband med träffen delar vi ut personvågarna, som De Blindas Vänner donerat. Vår förening har tilldelats 18 stycken. Den som önskar få en våg ska anmäla sitt intresse till Ann-Sofie

Grankulla, telefon: (06) 7234 880 / 050-3795 658 senast 10.10.

Välkomna med i vår verksamhet och en fin höst önskar vi alla läsare!

NÖSS styrelse och Ann-Sofie

Svenska Synskadade i Västnyland

Vi samlas till månadsträff med höstmöte lördagen den 10 november 2012 klockan 13.00 i Lyan, Prästängsgatan 12, Ekenäs. Efter kaffe och stadgeenliga höstmötesärenden får vi besök av psykoterapeut Lili-Ann Junell-Kousa. Hennes tema är 'Skrattet'. Transport enligt kända rutten. Välkommen med.

Under Blindveckan, v. 46, vars tema är 'uppsökande verksamhet', inbjuder distriktsföreningen till en

TEATERFÖRESTÄLLNING
15 november 2012 klockan 18.00 i församlingshemmet, adress Larssonsvägen 1, Ekenäs

Skådespelarna Johanna af Schultén och Henrik Grönroos spelar situationer ur synskadades vardag. Psykolog Thomas Londén medverkar.

Föreställningen tar cirka 2 timmar inklusive paus för kaffe.

Transporten är ordnad: Buss avgår till Ekenäs från

Ingå, Dal kl. 16.45

Svartå busstation kl. 17.05

Karis busstation kl. 17.20

Transport avgår likaså från

Hangö busstation kl. 16.45

Deltagandet är kostnadsfritt.

Anmälningar till vardera tillfället tas emot av Eeva Hanner 050-595 4946 och Birgitta Nordström 044-336 8060. Ring senast den 8 november.

Hjärtligt välkommen!

Svenska synskadade i Östnyland

Svenska Synskadade i Östnyland r.f håller stadgeenligt höstmöte, §11 behandlas, lördagen den 10 november klockan 13.00 på Kajutan, Ågatan 33 Borgå.

Styrelsen

Ålands Synskadade

Bingo på Ankaret den 20 november, för fler frågor ring Ann-Mari Mattsson på tel. 38824.

Torsdagarnas Bocchia-spelning på Ankaret kl. 12-15 , frågor ring Fjalar Nylund på tel. 21882.

Punktskriftskurs på Ankaret Höstmöte på Ankaret 3 november kl.12.

Höstmötet hålls i år på Ankaret, lördagen den 3 november kl. 12.00 Program för mötet är stadgeenliga ärenden.

Varmt välkommen!

Syntolkningen fortsätter som vanligt med teaterbesök, bio-besök och fotbollsmatcher på Wiklöf Holding Arena. Har du önskemål gällande syntolkade aktiviteter hör av dig till styrelsen eller organisationssekreterare Bettina Gröning.

Behöver du ledsagare? Föreningen har flera utbildade ledsagare. Kontakta organisationssekreterare Bettina Gröning ifall du behöver en ledsagare eller vill få mer infor-

mation gällande hur allt går till.

Prenumerationsavgifter Taltidningens avgift är för ordinarie medlem, helår 100 € och halvår 70 €, som icke medlem och helår är avgiften 120 € och halvår 80 €. Har du inte taltidningen ännu, kontakta Bettina Gröning på tel. 04573438950 eller aland.syn@aland.net

Vikarierande organisationssekreterare, Bettina Gröning finns anträffbar på Ankaret, Johannebovägen 7, måndag – tisdag kl.9.00 – 13.00 och på HandiCampen, Skarpansvägen 30 torsdag – fredag kl.9.00 – 13.00.

Telefonuppgifter
Ankaret, tel. 018-19670
HandiCampen, tel. 018-527 362
Mobil: 0457 34 38 950
E-post: aland.syn@aland.net
Hemsida: www.handicampen.ax/syn

Välkommen som medlem i Ålands Synskadade r.f. antingen som ordinarie eller som stödjande medlem. Som ordinarie medlem krävs läkarintyg. Kontakta då ögonpolikliniken på telefon 018-535339 och tala med Nina Jansson.

Medlemsavgift för ordinarie medlemmar är 10 € och för stödjande 15 €.

Som medlem får du medlemsbrev, FSS-tidningen, HandikappBulletinen och andra utskick. Du kan även delta i andra arrangemang. Du kan stöda Ålands Synskadade r.f. genom att göra en inbetalning till föreningen, som gåva eller donation till bankkonto
ÅAB: 660100-2305365
Organisationssekreterare Bettina Gröning

Åbolands Synskadade

Hej alla medlemmar!

Boka in följande datum i din kalender:

Onsdag 31.10 Hjälpmedelsmässan i Åbo

Torsdag 29.11 Höstmöte på Sydvästen klockan 15 till 17

Torsdag 6.12 Självständighetsdagens bal klockan 16 framåt

Följ också med i lokalpressen!

God fortsättning på hösten
Önskas du av styrelsen.

Seminarium: Personlig assistans och aktuella handikappolitiska frågeställningar i Svenskfinland

Tid: Onsdag 14.11.2012

Plats: Vasa "Fabriken" (Vasa universitet, Universitetsstranden 10)

Målet med seminariet är att informera och föra diskussion kring aktuella handikappolitiska frågeställningar, dels kring personlig assistans och dels kring andra viktiga teman inom intressebevakningen. Fjärde året i rad koncentreras frågeställningarna och anföranden till rådande förhållanden i Svenskfinland.

Målgrupp: du som är anställd, förtroendevald eller verkar inom social och hälsovården, personer som själva använder sig av eller är i behov av personlig assistans samt deras närstående, medlemmar och anställda inom handikapporganisationer.

Kostnader (inkl.moms): medlemmar i handikapporganisationer och studerande 30 €, övriga 70 €, personliga assistenter med arbetsgivare gratis, lunch och kaffe ingår i avgiften. Din anmälan är bekräftad då du betalat in avgiften på SAMS konto FI73 4055 0010 880215. Kom ihåg att skriva ditt namn i informationsfältet. På stället finns induktionsslinga samt allmänna assistenter.

Ytterligare information: Sonja Karnell tel. 041-501 2531 eller per e-post: sonja.karnell@samsnet.fi

Anmälningar senast den 7.11 via denna webbadress:

<http://www.webropolsurveys.com/S/36324DDAD906A15C.par>